

و نزدیک به ۵۰ واحد در تولید بذر جو فعال هستند. از این مجموع بیش از ۲۲۰ شرکت متعلق به بخش خصوصی است. سهم بخش خصوصی از تولید بذر گندم حدود ۸۰ درصد و برای تولید بذر جو ۷۵ درصد در سال زارعی ۹۵-۹۴ بوده است. به دیگر سخن بخش خصوصی بیشترین عرصه را در تولید بذر غلات به خود اختصاص داده است.

ضرورت رتبه بندی شرکت های بخش خصوصی

از آغاز فعالیت بخش خصوصی برخی از واحدها به صورت چشمگیری از منظر کمی و به ویژه کیفی از دیگر شرکتها پیشی گرفتند و این وضعیت در کیفیت بذر تولیدی آنان به عنوان محصول نهایی کاملاً نمایان بوده است. وجود شرکت هایی با توانمندی برتر در کنار واحدهایی با توان کمتر و ضعیفتر موجب شد که شرکت های توانمند انگیزه کافی برای رشد و تولید بذر با کیفیت بالاتر نداشته باشند. بنابراین برای ادامه همه جانبه رشد بخش خصوصی در عرصه صنعت تولید بذر کشور لازم است واحدهایی که توانمندی بیشتری از نظر کیفی دارند تعیین و مورد حمایت قرار گرفته و بستر لازم برای رشد کمی و کیفی این واحدها فراهم شود. در این صورت جامعه کشاورزی نیز امکان بهره گیری از بذر غلات با کیفیت بالاتر را خواهد داشت. بر این اساس، طرح رتبه بندی واحدهای تولیدکننده بذر غلات تهیه و برای اجرا ارائه شد.

شیوه رتبه بندی شرکت ها

هدف رتبه بندی واحدهای تولیدکننده بذر غلات؛ ارزیابی توانمندی کیفی و کمی آنان به منظور تولید پایدار و ارتقاء کیفی بذر رسمی کشور بوده است. بر این اساس لازم بود شاخص های کیفی که بیانگر رتبه واقعی شرکتها باشد تعیین شده و عوامل مؤثر در کیفیت آن معلوم گردد. سپس هریک از شاخص های کیفی تعریف، و تبدیل به شاخص های کمی شد. سه عامل: نیروی انسانی متخصص، امکانات و تجهیزات فیزیکی و اقتصادی؛ و وضعیت کیفی و کمی (تحقق برنامه تولید بذر) به عنوان عوامل اصلی و اثرگذار بر کیفیت بذر شناخته شد. همچنین میزان رضایتمندی از فعالیت و نتیجه کار نیز به مثابه عامل چهارم و با اثرگذاری کمتر منظور شد. در مرحله بعد لازم بود تا وزن هر یک از این عوامل معلوم شود. نتیجه نهایی با ترکیب: الف. مدیر و کارشناس (ان) فنی (۲۵٪)، ب. امکانات و تجهیزات فیزیکی و اقتصادی (۳۰٪)، ج. وضعیت کیفی و کمی بذر تولیدی (۴۰٪) و د. رضایتمندی (۵٪) تعیین شد. کل امتیاز قابل اکتساب توسط یک واحد تولید بذر عدد ۱۰۰۰ است (جدول ۱).

نکته مهم در رتبه بندی، تعیین جایگاه کیفیت بذر تولیدی شرکتها است به طوری که واحدهایی که در مقیاس کم به

رتبه بندی واحدهای تولیدکننده بذر غلات؛ آغاز یا پایان

سعید آسروش^۱، حسن میوه چی لنگرودی^۲

۱- عضو هیئت علمی مؤسسه، ۲- رئیس اداره خدمات فنی و محیط های تحقیقاتی

اهمیت رتبه بندی

رتبه بندی واحدهای علمی، تولیدی و خدماتی با هدف کلی تعیین جایگاه و ایجاد زمینه برای رشد و تعالی صورت می گیرد. عموماً پیشرفت واحدها در رقابت با همدیگر رخ می دهد که یقیناً وجود فضای رقابتی سالم اثرات مفید چندگانه ای برای ارتقای واحدهای مورد نظر، بهره برداران و رشد عمومی جامعه به دنبال دارد.

آغاز فعالیت بخش خصوصی در عرصه تولید بذر غلات کشور

به دلیل منع گسترش دولت و کاهش نقش تصدی گری برای بخش دولتی، ساماندهی صنعت بذر کشور با ورود بخش خصوصی از سال ۱۳۸۲ آغاز و گسترش یافته است. در سال ۱۳۹۴ بیش از ۲۴۹ شرکت بخش خصوصی و دولتی تولیدی افزون بر ۴۵۰ هزار تن بذر گندم و بیش از ۵۰ هزار تن بذر جو در سه طبقه ی پرورشی^۳، مادری و گواهی شده، برعهده داشتند. از این مجموعه نزدیک به ۲۰۰ واحد در تولید بذر رسمی گندم

تولید بذر اشتغال دارند در صورت تولید بذر با کیفیت بالا، جایگاه کیفی آنان حفظ شود. بنابراین، لازم بود در اجرای رتبه بندی، ابتدا جایگاه کمی واحدها معلوم شده و سپس به عوامل اثرگذار در تولید کیفی بذر پرداخته شود.

مؤلفه های گروه بندی کمی واحدهای تولیدکننده بذر غلات عبارتند از:

۱- نیروی انسانی فنی، ۲- فضای انبار نگهداری بذر فله و فرآوری شده، ۳- توان فرآوری دستگاه های بوجار برای فرآوری بذر در بازه زمانی ۶۰ روز کاری.

جدول ۱- برابری امتیاز کسب شده با رتبه واحد تولید کننده بذر. با احراز هر ۵۰ امتیاز در یک گروه یک ستاره در کنار رتبه درج می شود.

امتیاز	رتبه	*	**	***
۹۰۰-۱۰۰۰	ممتاز	۹۰۰/۱-۹۵۰	۹۵۰/۱-۱۰۰۰	
۷۵۱-۹۰۰	۱	۷۵۰/۱-۸۰۰	۸۰۰/۱-۸۵۰	۸۵۰/۱-۹۰۰
۶۰۱-۷۵۰	۲	۶۰۰/۱-۶۵۰	۶۵۰/۱-۷۰۰	۷۰۰/۱-۷۵۰
۴۵۱-۶۰۰	۳	۴۵۰/۱-۵۰۰	۵۰۰/۱-۵۵۰	۵۵۰/۱-۶۰۰
۲۵۰-۴۵۰	۴	۲۵۰-۴۵۰		

۱. نیروی انسانی فنی

در ضوابط صدور مجوز، نیروی انسانی فنی شامل مسئول یا مدیر فنی و سپس کارشناس فنی واحد تولیدکننده بذر است. یک نفر مسئول یا کارشناس فنی برای ۲۵۰۰ تن تولید بذر ارقام آبی و یا ۱۰۰۰ تن بذر ارقام دیم منظور شده است. این معنا که با توجه به نظارتی که مسئول یا کارشناس فنی لازم است بر روند تولید بذر از انتخاب پیمانکار تهیه زمین، کاشت، داشت و برداشت مزرعه تا خرید و فرآوری بذر داشته باشد؛ تا ۶۰ هکتار مزرعه تولید بذر آبی و تا ۱۰۰۰ هکتار تولید بذر دیم را می تواند مدیریت کند.

به منظور محاسبه توان کمی واحد تولید بذر با توجه به نیروی انسانی فنی به صورت زیر عمل می شود:

* در صورتی که واحد تولید بذر، فقط تولید بذر ارقام آبی را انجام دهد؛ یک کارشناس توانایی نظارت بر تولید بذر به میزان ۲۵۰۰ تن را دارد.

* در صورتی که واحد تولید بذر فقط تولید بذر ارقام دیم را انجام دهد؛ یک کارشناس توانایی نظارت بر تولید بذر به میزان ۱۰۰۰ تن را دارد.

* در صورتی که واحد تولید بذر همزمان تولید بذر ارقام آبی و دیم را انجام دهد؛ یک کارشناس توانایی نظارت بر تولید بذر به میزان ۵۰۰ تن بذر ارقام دیم و ۱۲۵۰ تن ارقام آبی را دارد.

۲. فضای انبار نگهداری بذر فله و فرآوری شده

با احتساب وزن حجمی هر تن گندم (حدود ۷۷۰ کیلوگرم بر متر مکعب) و میانگین دیوی بذر تا ارتفاع ۲ متر، هر ۱۰۰۰

تن گندم فله نیاز به فضای مفید انباری حدود ۷۰۰ متر مربع دارد. برای بذر فرآوری شده گندم، هر پارت ۳۰ تنی با احتساب یک راهرو ۷۵ سانتی متری بین پارت ها و دیوار و چینش ۱۰ کیسه بر روی هم، حدود ۴۰ متر مربع نیاز دارد.

همچنین با احتساب وزن حجمی هر تن جو (حدود ۶۲۰ کیلوگرم بر متر مکعب) و میانگین دیوی بذر تا ارتفاع ۲/۴ متر، هر ۱۰۰۰ تن جو فله نیاز به فضای مفید انباری حدود ۶۷۰ متر مربع دارد. همچنین فضای لازم برای پارت چینی ۳۰ تنی جو، مانند گندم حدود ۴۵ مترمربع نیاز دارد.

به منظور تعیین توان کمی واحد تولید بذر با توجه به فضای مفید انبار نگهداری بذر، به صورت زیر عمل می شود:

با فرض اینکه از تمام بذر سهمیه یک واحد، حدود یک پنجم بذر، فرآوری شده و نیاز به نگهداری در انبار واحد داشته باشد و مابقی بذر فرآوری شده طی زمان فرآوری به انبارهایی خارج از محوطه واحد منتقل شده یا توزیع گردد، یک واحد تولیدکننده بذر با مساحت مفید انباری ۱۰۰۰ مترمربعی، توانایی تولید ۱۰۰۰ تن بذر (۷۰۰ مترمربع برای ۱۰۰۰ تن بذر فله و ۳۰۰ متر مربع برای ۲۰۰ تن بذر کیسه گیری شده) را دارد. به عبارت دیگر به هر میزان که یک واحد تولید کننده بذر مساحت انباری مفید (متر مربع) تحت اختیار داشته باشد به همان مقدار نیز ظرفیت انبار برای تولید بذر (تن) را خواهد داشت.

۳. دستگاه فرآوری بذر

به منظور محاسبه توان کمی واحد تولید بذر با توجه به ظرفیت فرآوری دستگاه (های) بوجاری واحد تولید کننده بذر به صورت زیر عمل می شود:

* به عنوان مثال با فرض اینکه یک دستگاه بوجاری با کارکرد ۱۰ ساعت در روز قادر به بوجاری ۳۰ تن بذر در روز می باشد و ضرورت برخورداری از ظرفیت فرآوری کل بذر در مدت ۶۰ روز کاری؛ ظرفیت فرآوری این واحد تولید کننده بذر، $۶۰ \times ۳۰ = ۱۸۰۰$ تن بذر خواهد شد. بدیهی است با تغییر نوع و دستگاه فرآوری، ظرفیت فرآوری واحد تولید کننده بذر نیز تغییر خواهد کرد.

هر یک از سه مؤلفه بالا به عنوان عامل تعیین و یا محدودکننده ظرفیت کمی یا جایگاه کمی منظور شده است. پس از محاسبه توان واحد تولید کننده بذر با توجه به هر یک از سه عامل ذکر شده، جایگاه کمی واحد تولید کننده بذر (بر مبنای کمترین ظرفیت در این سه عامل) تعیین خواهد شد. لازم به ذکر است در تعیین جایگاه کمی واحد تولید کننده بذر، هر یک از این سه عامل می تواند به صورت عامل محدود کننده عمل کرده و تعیین کننده جایگاه کمی واحد بذر باشد.

به عنوان مثال چنانچه یک واحد تولید کننده بذر با برخورداری از دو نفر کارشناس فنی در تولید بذر ارقام (کشت) آبی و دیم فعال

است، از نظر نیروی انسانی جمعاً توانایی تولید ۳۵۰۰ تن بذر ارقام آبی و دیم داشته و از نظر خط فرآوری بذر توانایی تولید ۲۸۰۰ تن بذر را داشته باشد. ولی از نظر ظرفیت نگهداری بذر، انبار ۲۰۰۰ متر مربعی داشته باشد؛ فضای انباری به عنوان عامل تعیین کننده یا محدود کننده عمل نموده و توان تولید و فرآوری این واحد تولیدکننده بذر، ۲۰۰۰ تن بذر تعیین خواهد شد. بدیهی است این واحد تولیدکننده بذر با افزایش مساحت و فضای انبار و دستگاه فرآوری، قادر خواهد بود توان تولید و فرآوری واحد تولید کننده بذر خود را تا سقف ۳۵۰۰ تن (ظرفیت نیروی فنی) افزایش دهد.

بر همین مبنا در بررسی میدانی کارگروه بازدیدکننده پیش از هر کاری ظرفیت کمی واحد تولیدکننده بذر را براساس سه عامل ذکر شده معلوم می کنند (فرم شماره یک، تعیین جایگاه کمی).

تعیین جایگاه کیفی

تعیین جایگاه کیفی واحدهای رتبه بندی شده توسط گروه های ۵ نفره مرکب از کارشناسان ستادی مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی و بذر و نهال (۲ نفر)، کارشناس مسئول واحد استانی کنترل و گواهی و بذر و نهال، نماینده سازمان جهاد کشاورزی استان (معاون بهبود تولیدات گیاهی / مدیر زراعت) و نماینده انجمن تولیدکنندگان بذر اصلاح شده؛ انجام گرفت. بازدیدها برای اجرای بررسی های میدانی براساس برنامه ریزی صورت گرفته از پاییز ۹۴ آغاز و تا پایان همان سال به انجام رسید. در این بازدیدها علاوه بر تعیین جایگاه کمی هر شرکت، امتیازات کیفی نیز تعیین و میانگین ارزیابی تیم ۵ نفره محاسبه و منظور شد. امتیاز سایر موارد کیفی اسنادی نیز اخذ و در شناسنامه هر شرکت درج شد.

آنچه در زیر درج شده است فهرست فشرده ای از مواردی است که به عنوان نکات مهم در رتبه بندی و تعیین جایگاه کیفی واحدهای تولیدکننده بذر غلات در سال ۱۳۹۴ منظور و اجرا شده است.

عوامل تعیین کننده جایگاه کیفی و امتیاز آن ها

۱. مدیر و کارشناس (ان) فنی (۲۵۰ امتیاز)

(در صورت وجود مدیر و چند کارشناس فنی، میانگین امتیاز آنها منظور می شود).

۱-۱ مدرک تحصیلی (۶۰ امتیاز)

زراعت و اصلاح نباتات ۱، کشاورزی عمومی ۱، تولیدات گیاهی با گرایش امور زراعی ۱، گیاهپزشکی ۰/۹، مکانیزاسیون کشاورزی ۰/۷، خاکشناسی و آبیاری ۰/۷، باغبانی و تولیدات گیاهی با گرایش امور باغی ۰/۵.

۲-۱- تجربه یا سابقه کاری مفید براساس جدول مرتبط (۸۰ امتیاز).

- سابقه کار با دستگاه های فرآوری بذر (واحدهای تولیدکننده بذر دارای مجوز می توانند این گواهی صادر کنند). سابقه کار کنترل و گواهی بذر (گواهی سابقه کار می تواند توسط مراکز تحقیقاتی با تأیید مؤسسه تحقیقات کنترل و گواهی بذر صادر شود). سابقه مدیریت در واحدهای تولیدکننده بذر (گواهی توسط شرکت های تولید کننده بذر دارای مجوز قابل قبول می باشد و مستندات قراردادهای مورد تأیید قرار می گیرد).

۳-۱- دوره های آموزشی گذرانده شده مرتبط (۴۰ امتیاز)

دوره های تخصصی طی شده ۲۵ امتیاز و دوره های عمومی طی شده ۱۵ امتیاز دارد. به ازای هر ۱۲ ساعت دوره آموزشی تخصصی ۱ امتیاز و برای هر ۱۲ ساعت دوره آموزش عمومی ۰/۵ امتیاز منظور می شود.

دوره های آموزشی تخصصی:

- اپراتوری دستگاه های بوجار (گواهی اپراتوری دستگاه های بوجار می تواند توسط شرکت های سازنده دستگاه های بوجاری داخل یا خارج از کشور صادر شود). تهیه و تولید بذر (این گواهی می تواند توسط مؤسسات مرتبط و مراکز تحقیقاتی صادر شود). تعمیر و نگهداری سیستم های فرآوری بذر (گواهی تعمیر و نگهداری دستگاه های بوجار می تواند توسط شرکت های سازنده دستگاه های بوجاری داخل یا خارج از کشور صادر شود). دوره های کنترل و گواهی بذر (گواهی این سابقه کار می تواند توسط مراکز تحقیقاتی و مؤسسه تحقیقات کنترل و گواهی بذر صادر شود).

دوره های آموزشی عمومی:

گواهی دوره های عمومی کشاورزی، شامل دوره های مرتبط با تهیه زمین، کاشت، داشت و برداشت و پس از برداشت محصولات کشاورزی (گواهی این دوره ها می تواند توسط مراکز معتبر مانند مراکز آموزش کشاورزی، دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی کشاورزی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و... صادر شود).

۴-۱- کیفیت کار مدیر فنی (۷۰ امتیاز)

۴-۱-۱ بهداشت حفظ و نگهداری فضای کار (۱۵ امتیاز)

نگهداری ضایعات در محلی غیر از محیط بوجاری، اختصاص محل بوجاری فرآوری بذر، عدم انجام سایر فعالیت ها در محل نگهداری و فرآوری بذر، استفاده از لباس کار و تجهیزات ایمنی و بهداشتی در زمان کار، وجود جعبه کمک های اولیه.

۲-۴-۱- دستگاه‌های خط فرآوری بذر (۲۵ امتیاز)
فعال و تنظیم بودن دستگاه‌های خط فرآوری بذر (۲۵ امتیاز)

۳-۴-۱- ثبت مراحل تولید (۳۰ امتیاز)

- شناسنامه هر مزرعه از تهیه زمین، کاشت، داشت و برداشت (۱۰ امتیاز)، وضعیت خرید بذر، مشخصات بذر و میانگین افت مفید و غیرمفید بذر خریداری شده و پس از بوجاری ثبت شده در دفاتر (۱۰ امتیاز)، ثبت وضعیت میزان فرآوری روزانه بر اساس رقم و طبقات بذری (۱۰ امتیاز).

۲. امکانات و تجهیزات فیزیکی (۳۰۰ امتیاز)

۱-۲- زمین زراعی (۷۰ امتیاز): مالکیت (چنانچه ۱۰۰ درصد زمین‌های تولید بذر مالکی باشد (۷۰ امتیاز); استیجاری (چنانچه ۱۰۰ درصد زمین‌های تولید بذر استیجاری باشد (۳۵ امتیاز); بیمانکاری (براساس کیفیت نظارت واحد تولید کننده بذر بر کار تولید بذر بیمانکاران) حداکثر تا ۲۵ امتیاز); در صورت ترکیب دو یا سه حالت فوق، براساس تسهیم به نسبت، امتیازها بین دو یا سه حالت تقسیم می‌شود.

۲-۲- انبار نگهداری بذر فله و فرآوری شده (۶۰ امتیاز)

- محافظت در برابر سیل، بلندتر بودن کف انبار از زمین‌های اطراف (۸ امتیاز); پوشش کامل سقف و نبود هرگونه ترک و سوراخ در سقف (۱۰ امتیاز); کیفیت کف انبار (قابل تمیز شدن، ضد عفونی شدن، بدون ترک و آسیب) (۷ امتیاز); فضا و حائل‌های انباری کافی برای مانع از اختلاط بذرها (۱۰ امتیاز); تهویه انبار در صورت نگهداری در فضای دربسته (۵ امتیاز).

- درگیری درب‌های ورودی و پنجره‌ها برای محافظت در برابر جوندگان و پرندگان (۵ امتیاز); تجهیز برای پیشگیری و مقابله با آتش سوزی (کلیدهای برق ضد جرقه و غیرقابل نفوذ در برابر گرد و غبار باشد، کابل‌های برق در برابر آتش سوزی مقاوم باشد، وسایل و تجهیزات آتش نشانی (۵ امتیاز); چیدن پارت بذر روی پالت مناسب (۱۰ امتیاز).

۳-۲- دستگاه‌های فرآوری کننده بذر؛ مجهز بودن، آماده بودن برای انجام کار (۶۰ امتیاز)

* مسقف بودن محیط خط فرآوری بذر (۵ امتیاز)، پیش بوجار (۵ امتیاز)، بوجار (۱۰ امتیاز)، استوانه‌های دنداندار (تریور) (۱۰ امتیاز)، گراویتی تیبیل (۱۵ امتیاز)، سم زن معمولی (۵ امتیاز)، سم زن دیسکی (۱۰ امتیاز)، توزین دستی (۰) و توزین مکانیزه (۵ امتیاز).

۴-۲- وسایل حمل برای پارت چینی (۲ امتیاز)

نوار نقاله (۲ امتیاز).

۵-۲- وسایل و ادوات حمل بذر از محل نگهداری بذر فله تا پای دستگاه فرآوری کننده بذر (۴ امتیاز)
نوار نقاله (۲ امتیاز)، مکنده‌ها (۲ امتیاز).

۶-۲- تعبیه سیکلوفن مرکزی برای دستگاه‌ها در تمام خط فرآوری (۴ امتیاز).

۷-۲- در اختیار داشتن ادوات مناسب تهیه زمین، کاشت، داشت و برداشت (متناسب با مساحت اراضی)
۱-۷-۲- دستگاه‌های کاشت (۱۰ امتیاز); خطی کار (۴ امتیاز)، کمبینات (۶ امتیاز).

۲-۷-۲- ادوات داشت (۱۰ امتیاز)

تراکتور چرخ باریک (۳ امتیاز)، سمپاش بوم‌دار (۲ امتیاز)، سمپاش توربولاینر (۵ امتیاز).

۸-۲- ساختمان اداری و عمومی (۳۰ امتیاز)

نگهبانی (۳ امتیاز)، مدیریت (۳ امتیاز)، مالی (۳ امتیاز)، اتاق گردهمایی یا کنفرانس (۳ امتیاز)، غذاخوری (۳ امتیاز)، سرویس بهداشتی و حمام کارگران (۳ امتیاز)، رختکن و استراحت کارگران (۳ امتیاز)، آشپزخانه کارگران (۳ امتیاز)، آبدارخانه کارگران (۳ امتیاز)، برج بازرسی کامیون حامل بذر (۳ امتیاز).

۹-۲- آزمایشگاه (۵۰ امتیاز)

اتاق مستقل آزمایشگاه (۱۰ امتیاز)، میز تجزیه (۲ امتیاز)، الک‌های دستی شکافدار سایز ۲/۲، ۲ و ۱/۸ میلی متر (۵ امتیاز)، بمبو بزرگ و کوچک (۳ امتیاز)، مقسم بزرگ (۲ امتیاز)، مقسم کوچک (۲ امتیاز)، لوپ (۱ امتیاز)، رطوبت سنج دستی یا رومیزی (۲ امتیاز) پنس، ماشین حساب (۱ امتیاز)، دمنده جداکننده مواد جامد سبک (بلوئر) (۱ امتیاز)، ترازوی دیجیتالی با دقت یک رقم اعشار و با توزین ۲ کیلوگرم (۱ امتیاز)، دفتر ثبت نمونه‌ها و فرم‌های مرتبط (۵ امتیاز)، ژرمیناتور (۱۰ امتیاز)، اُون (۵ امتیاز).

۳- وضعیت کیفیت و کمیت بذر (۴۰۰ امتیاز): (کیفیت ۳۰۰ امتیاز، تحقق کمیت ۱۰۰ امتیاز)

۱-۳- کیفیت بذر برای طبقه گواهی شده: شامل موارد زیر است (۳۰ امتیاز).

۱-۱-۳- خلوص ژنتیکی (۲۰ امتیاز).

۲-۱-۳- درصد بذر خالص (تا ۸۰ امتیاز): (میانگین حداکثر سه سال).

۳-۱-۳- تعداد بذر علف‌های هرز غیر مجاز (تا ۶۰ امتیاز): (میانگین حداکثر سه سال).

۴-۱-۳- بذر سایر محصولات (تا ۶۰ امتیاز): (میانگین حداکثر سه سال).

۵-۱-۳- درصد جوانه زنی استاندارد (تا ۸۰ امتیاز).

۲-۳- کمیت؛ درصد تحقق برنامه بر اساس میانگین سه ساله (۱۰۰ امتیاز)

فرم شماره (۱) رتبه‌بندی واحدهای تولیدکننده بذر گندم و جو

الف: تعیین جایگاه کمی					
الف-۱: وضعیت نیروی فنی شرکت:					
مسئول فنی:	نام و نام خانوادگی:	مدرک تحصیلی:	رشته تحصیلی:		
کارشناس فنی اول:	نام و نام خانوادگی:	مدرک تحصیلی:	رشته تحصیلی:		
الف -۲: ظرفیت فرآوری دستگاههای بوجاری					
خط فرآوری ۱	مالکیت	نوع دستگاه	مدل دستگاه	**ظرفیت واقعی (دستگاه (تن در ساعت)	توان دستگاه (ظرفیت واقعی $\times 10$ ساعت کار روزانه)
	ملکی / استیجاری	سیار / ثابت			
مجموع ظرفیت فرآوری:					
الف-۳: فضای انبار برای نگهداری بذر فله و فرآوری شده					
انبار شماره ۱	مالکیت (ملکی/استیجاری)	مساحت مفید (متر مربع)			
	ملکی	استیجاری			
مجموع مساحت انبارها:					

در میان سه عامل) مشخص شده است. این وضعیت برای سایر واحدهای درج شده در جدول نیز دیده می‌شود. در این جدول رتبه کیفی ردیف‌های ۱ و ۳ همچنین ۲ و ۵ با هم برابرند اما از نظر توان کمی با هم تفاوت قابل توجه دارند.

سخن آخر

۱- حمایت از رتبه‌بندی و بازنگری در سیاست‌گذاری بذر

با ورود بخش خصوصی به عرصه تولید بذر، محدود شدن فعالیت بخش دولتی در تولید بذر تحقق پیدا کرد. اما دورنمایی برای آنکه بخش خصوصی به کدام سو باید برود ترسیم نشد. شرایط ورود بخش خصوصی برای تولید بذر با کمترین بضاعت تعیین شد. بنابراین، بسیاری از متقاضیان با حداقل امکانات و تجهیزات فنی و حتی توان مالی وارد عرصه تولید بذر شده‌اند. براین اساس رشد کمی یا تعداد شرکت‌ها در ابتدا کند و سپس با سرعت زیاد پیش رفت. به طوری که تعداد شرکت‌ها در اغلب استان‌ها از ظرفیت و توان مورد نیاز استان بیشتر شده است و تقاضا برای ورود شرکت‌های جدید همچنان ادامه دارد.

با توجه به اهمیت و جایگاه بذر و اهدافی که از تولید بذر رسمی در دنیا مقبولیت دارد، رتبه‌بندی واحدهای تولیدکننده بذر غلات فرصت مغتنمی است برای بازنگری در سیاست‌گذاری‌های تولید بذر غلات. بازنگری در چگونگی حمایت از تولید بذر، ضرورت تثبیت یارانه، نحوه تخصیص یارانه، بازنگری در گیرنده یارانه، ایجاد فضای رقابتی نسبی یا کامل در عرصه تولید بذر غلات، سیاست قیمت‌گذاری

- چنانچه درصد تحقق برنامه واحد تولید بذر ۱۰۰ درصد باشد، حداکثر امتیاز (۱۰۰) را کسب می‌کند. در صورتی که درصد تحقق کمتر از ۱۰۰ درصد باشد، با توجه به اهمیت تحقق برنامه در طبقات مختلف بذری، درصد تحقق برای طبقه پرورشی ۳ در ضریب ۰/۸، طبقه مادری در ضریب ۰/۹ و طبقه گواهی شده در ضریب ۱ ضرب می‌شود.

۴. رضایتمندی از واحد تولید کننده بذر (۵۰ امتیاز)

میزان پذیرش توصیه‌های فنی ناظرین و بکارگیری آن‌ها (۵ امتیاز)، عقد و انجام به موقع تفاهم‌نامه نظارتی (۵ امتیاز)، انجام به موقع تعهدات مندرج در تفاهم‌نامه نظارتی (۵ امتیاز)، سابقه تولید به ازای هر سال سابقه (حداکثر ۵ امتیاز)، رضایتمندی سازمان جهاد کشاورزی (۲۰ امتیاز)، توانایی مالی شرکت در جذب تسهیلات (۸ امتیاز)، رضایتمندی کشاورزان تولیدکننده بذر (۸ امتیاز)، رضایتمندی از توزیع نظام‌مند بذر (۴ امتیاز).

نکته مهم: به ازاء احراز هر مورد تخلف فنی که به تأیید مؤسسه رسیده باشد، تا ۵۰ امتیاز از مجموع امتیازهای کسب شده بسته به نوع تخلف کسر خواهد شد.

در جدول شماره (۲) وضعیت کمی، امتیاز کیفی و رتبه چند شرکت تولیدکننده بذر گندم و جو برای نمونه درج شده است. جایگاه کمی این شرکت‌ها با توجه به کمترین ظرفیت آن‌ها تعیین شده است. برای مثال شرکت شماره ۱ از نظر نیروی انسانی فنی توان ۲۰۰۰ تن، ظرفیت فرآوری ۴۲۰۰ تن و ظرفیت انبار ۸۲۰ تن تولید بذر را دارد. بنابراین، جایگاه این شرکت بر اساس ظرفیت انبار (کمترین ظرفیت

جدول ۲ - نمونه جایگاه کفنی، امتیاز کفنی و رتبه چند شرکت تولیدکننده بذر گندم و جو

رتبه	امتیاز کفنی	جایگاه کفنی بر اساس نیروی انسانی کفنی / دستگاه فرآوری / مساحت انبار	ظرفیت شرکت بر اساس مجموع مساحت انبارها (تن)	تعداد انبار	ظرفیت دستگاههای فرآوری در مدت ۶۰ روز کاری	ظرفیت روزانه دستگاههای فرآوری (۱۰ ساعت در روز)	جمع دستگاه (تعداد)	مجموع سطح بکار مزارع کشت ایمن و دیم (تن)	سطح نظارت مزارع کشت دیم (تن)	سطح نظارت مزارع کشت ایمن (تن)	مدیر فنی و کارشناس (کارشناس ارشد)	مدیر فنی و کارشناس (کارشناس)	مجموع محصول	شرکت
۳۰۰۰	۵۸۰	۸۰۰	۸۰۰	۱	۴۳۰۰	۷۰	۳	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۰	۰	۲	گندم	۱
۳۰۰۰	۵۴۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۲	۱۸۰۰	۳۰	۱	۲۵۰۰	۰	۲۵۰۰	۰	۱	گندم	۲
۳۰۰۰	۵۷۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۴	۴۳۰۰	۷۰	۳	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۰	۱	۲	گندم	۲
۲۰	۶۰۰	۴۰۰۰	۴۰۰۰	۴	۵۱۰۰	۸۵	۴	۵۰۰۰	۰	۵۰۰۰	۰	۲	گندم	۴
۳۰۰۰	۵۲۰	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۴	۵۷۰۰	۹۵	۳	۵۲۵۰	۱۵۰۰	۳۷۵۰	۱	۲	گندم	۵
۳۰	۴۹۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۲	۱۸۰۰	۳۹	۱	۵۰۰۰	۰	۵۰۰۰	۰	۲	گندم	۴
۳۰	۴۷۰	۱۵۰۰	۱۵۰۰	۲	۱۸۰۰	۴۰	۱	۴۰۰۰	۰	۴۰۰۰	۰	۲	جو	۱
۴	۲۸۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱	۱۸۰۰	۴۰	۱	۲۵۰۰	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۰	۲	جو	۲

۲- بهره برداری شرکتها از رتبه بندی

مجموعه واحدهای تولیدکننده بذر غلات، صنعت بذر غلات کشور را تشکیل می‌دهد. این مجموع نقطه قوت این واحدها بوده و توجه کافی به این مهم و برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری از آن برای پیشرفت و آینده موفق آنان اهمیت زیادی دارد. اما به نظر می‌رسد شرکتها به این نقطه قوت و امر مهم باور ندارند. زیرا عموماً خود را به صورت واحدهای پراکنده و جدا از هم می‌بینند. بخش خصوصی که بخش عمده تولید بذر غلات کشور را برعهده دارد لازم است با توان و همکاری مضاعف با یکدیگر، برای پیشرفت خود برنامه‌ریزی و تلاش کند. آمادگی برای برطرف کردن نقاط ضعف شرکتها که در رتبه‌بندی معلوم شده است، ایجاد و تقویت کنترل کیفی داخلی شرکتها، فراهم کردن امکان رشد برای واحدهای با استعداد و دارای ذوق و انگیزه، ایجاد فضای رقابتی (نسبی و حتی کامل) برای تولید بذر بر مبنای کیفیت و فروش آن در بازار، امکان دستیابی به بازارهای بذر کشورهای همسایه در صورت ایجاد روابط تجاری با بخش خصوصی این کشورها، تولید بذر و برنامه‌ریزی برای قبول سفارش و صدور بذر، افزایش آزادی عمل برای نقش آفرینی بیشتر در عرصه تولید بذر، استقبال از تغییر در الگوی تخصیص یارانه بذر از شرکتها به کشاورزان مصرف کننده بذر، اجرای طرح های نو و پیش برنده در شرکتها با رتبه‌های برتر و پیشرو و ... از جمله موارد مهمی هستند که می‌توانند صنعت بذر کشور را در مسیر پیشرفت، ثبات و موفقیت یاری رسانده و از تنگنا رها سازند. با تداوم روند کنونی- با وجود تخصیص و پرداخت بدون تأخیر یارانه بذر- دورنمای روشنی برای صنعت بذر غلات به دست نمی‌آید. شرایط کنونی نیازمند بازنگری و ترسیم آینده‌ای موفق برای صنعت بذر غلات کشور و واحدهای تولید بذر است، تردید نکنیم!